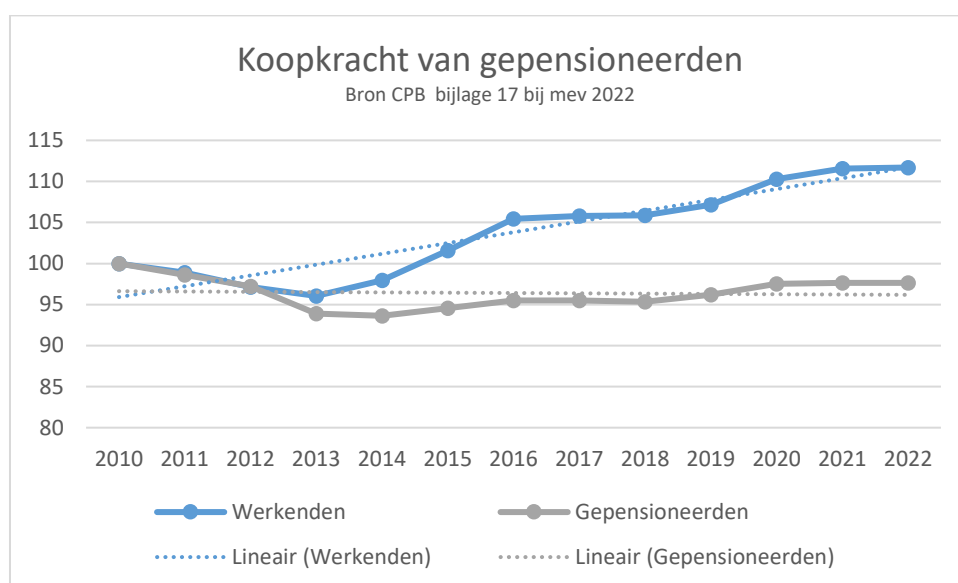

FNV Position Paper: Koopkracht van ouderen

Ten behoeve van het rondetafelgesprek koopkracht van ouderen met de commissie voor sociale zaken en werkgelegenheid op 10 maart 2022.

Achtergebleven koopkracht

Ouderen zijn de afgelopen jaren fors achtergebleven in hun koopkrachtontwikkeling ten opzichte van werkenden. Onderstaande grafiek gebaseerd op cijfers van het CPB laat zien dat dit om meer dan tien procentpunt gaat vanaf 2013.

Dit achterblijven is voor een belangrijk deel veroorzaakt door het 14 jaar lang niet-indexeren van de pensioenen. Ook diverse fiscale maatregelen hadden invloed op het verschil in koopkrachtontwikkeling tussen werkenden en gepensioneerden. De arbeidskorting steeg de laatste tien jaar sterk, maar dit heeft voor ouderen niet tot voordeel geleid. De hogere ouderenkorting heeft voor mensen met een middelgroot pensioen wel enigszins bijgedragen aan de koopkrachtontwikkeling, maar is voor mensen met een klein pensioen of zonder pensioen niet verzilverbaar. Daarnaast zijn er diverse maatregelen die juist ouderen geraakt hebben zoals de geleidelijke afschaffing van de wet Hillen; de vermindering van de hypotheekaf trek; inkomensafhankelijke regelingen die werden uitgekleeft, waaronder de zorgtoeslag; en de geleidelijke fiscalisering van de AOW (de Bosbelasting). De toenemende ziektekostenpremie weegt ook mee en juist ouderen moeten vaak het volledige eigen risico betalen. Soms kan ook de zware vermogensbijtelling voor de WLZ flink aantikken.

Onze economie groeit als nooit tevoren maar de koopkracht van gepensioneerden is nog steeds lager dan in 2010. Een recent onderzoek van het CBS in samenwerking met de universiteit Leiden naar de lange termijn inkomensontwikkeling (https://www.cbs.nl/-/media/pdf/2021/41/uvl_inkomens-verdeeld--def.pdf) laat zien dat dit schrijnende beeld zich al veel langer voordoet. De onderzoekers merken terecht op dat werknemers veel mogelijkheden hebben om hun inkomen bij te sturen. Gepensioneerden echter zijn voor hun inkomen afhankelijk van politieke beslissingen.

Oplopende inflatie ondermijnt de koopkracht van gepensioneerden

De prijzen van gas, elektra, benzine en voeding lopen enorm op. De stijging van de lonen is volgens het CPB in 2022 en 2023 onvoldoende om de oplopende inflatie bij te houden. De AOW zal daarmee, ook met instandhouding van de netto-netto koppeling, achterblijven bij de inflatie. De dekkinggraad van de meeste pensioenfondsen is nog onvoldoende om tot volledige indexatie over te gaan en zo de prijsstijgingen te compenseren. Voor gepensioneerden betekent dit een onzeker en benauwend perspectief. Zeker omdat de inflatie een structureel negatief effect op de koopkracht heeft. De prijsstijgingen gelden vooral energie en boodschappen. Dit raakt de mensen met een beperkt inkomen of pensioen onevenredig hard. Structurele oplossingen zijn nodig om te voorkomen dat de inflatie tot een blijvende koopkrachtdaling leidt.

Mogelijke maatregelen om koopkrachtverlies bij ouderen te voorkomen

De groep van 3,6 miljoen gepensioneerden is zeer gevarieerd van samenstelling. Zo leeft ruim 40 procent van de ouderen met een niet-westerse migratieachtergrond (65-plussers) onder de armoedegrens. De inflatie raakt dus ook bij de senioren de ene groep harder dan de andere.

De AOW is voor alle senioren de sociale basis. De FNV pleit er daarom voor om de AOW al per 1 juli 2022 te verhogen middels een koppeling aan het eveneens per die datum substantieel te verhogen wettelijk minimum loon. Zo kan de oplopende inflatie voor een deel worden opgevangen. Dat is niet gratis, maar de te lage belasting op vermogen biedt ruimte om een hoger sociaal minimum te financieren.

Fiscaal lapwerk is niet effectief. Een mogelijke verhoging van de ouderenkorting heeft nog wel een positief effect op de gepensioneerden met een inkomen boven de €20.000. Maar de 1,2 miljoen gepensioneerden met een laag inkomen hebben er niets aan. Juist zij hebben koopkrachtverbetering het hardst nodig.

Senioren maken relatief veel gebruik van de zorg. Om die reden kan het verlagen van het eigen risico in de zorgverzekering koopkrachtdaling tegengaan. Ook kan worden gedacht aan een hogere tegemoetkoming in de gestegen energiekosten voor mensen met lage inkomens, waaronder AOW'ers met alleen AOW of AOW plus een klein pensioen.

AOW de sociale ondergrens van het pensioeninkomen

De FNV stelt met tevredenheid vast dat het kabinet oog heeft voor het feit dat de basis van onze sociale zekerheid, het minimumloon, op een te laag niveau is aanbeland. Maar bij de voorgenomen, minimale, onvoldoende en te trage extra verhoging van het minimumloon, wil het kabinet de netto-netto koppeling tussen minimumloon en AOW ongedaan maken. Juist de hoge inflatie van nu, maakt dat het noodzakelijk is om het hele minimumniveau in Nederland nog dit jaar te verhogen.

Het meest effectieve instrument om de koopkrachtontwikkeling van gepensioneerden te ondersteunen en het armoederisico verder te beperken is het verhogen van de AOW.

Tot slot

Een regeerakkoord met als titel “omzien naar elkaar” dat een groot deel van de bevolking in de kou laat staan mag deze titel niet dragen. Voor de FNV is de ontkoppeling van de AOW of elke andere regeling die de ondergrens van ons sociaal stelsel aantast, ten principale onaanvaardbaar.